

UMELECKÝ POHĽAD NA SVET V PANDÉMII Slovenské výtvarné umenie v čase korony

1. časť

Počas ostatných troch mesiacov boli galérie, kluby, divadlá a kiná zatvorené. Umelci a umelkyne stratili možnosť kontaktu s divákmi a diváci stratili možnosť kontaktu so živým umením. Umenie však vznikalo naďalej, aj keď v izolácii. Umenie dokáže symbolicky vyjadriť pocity a situácie charakteristické pre danú dobu. Aj v dejinách výtvarné umenie často reagovalo na dôležité historické momenty a zachovalo sa ako akýsi záznam ťažkých časov. Nasledujúca virtuálna výstava prác slovenských výtvarných umelcov a umelkýň je zameraná na diela, ktoré vznikli počas pandémie a dotýkajú sa rozličných tém, ktoré s pandemiou priamo súvisia. Výstava vznikla pre Slovenský inštitút v Berlíne a pripravila ju kurátorka súčasného umenia Lenka Kukurová.

Ivana Šáteková, Bez názvu, tuš na papieri, 2020

Tušovú kresbu na papieri vytvorila umelkyňa **Ivana Šáteková** už v prvých týždňoch pandémie. Zobrazené sú tu dve postavy, ktoré sú od seba vzdialené a komunikujú len na diaľku. Jedna z postáv drží v ruke kyticu, nemôže ju však odovzdať. Ľudia sú zobrazení na prázdnom pozadí, spoločnosť im robia len ich vlastné tieň. Toto dielo veľmi výstižne vyjadruje situáciu spojenú s izoláciou a nemožnosťou medziľudského kontaktu v čase pandémie. Dodržiavanie fyzického odstupu pre mnohých znamenalo aj oslabenie sociálnych kontaktov a prinieslo pocity osamelosti. V tomto diele je však zároveň vyjadrená nádej, perspektíva a vízia, že medziľudské vzťahy dokážu prekonať ťažké časy. Umelkyňa konštatuje, že pandémia jej pomohla viac si vážiť celkom bežné veci, akými sú napríklad spoločenské stretnutia.

Ivana Šáteková, Bez názvu, tuš na papieri, 2020

Ďalšie autorkine dielo zobrazuje ženu v tradičnom kroji, no s rúškom na tvári, ktorá sedí na hrbce zaváranín a konzerv. V prvých týždňoch pandémie panovala neistota ohľadom zatvorenia obchodov a tak mnohí ľudia začali až panicky nakupovať. Ivana Šáteková vo svojej tvorbe často spracúva skúsenosti žien v histórii, či súčasnosti. Na spojenie s tradíciou v tomto diele odkazuje motív kroja, na aktuálnu súčasnosť zas odkazuje rúško, ktoré sa stalo poznávacím znamením doby pandémie. Dielo je možné čítať ako ironický komentár k prehnanému nakupovaniu, ale aj ako kritiku tradičnej spoločnosti, v ktorej padá povinnosť starostlivosti o domácnosť z prevažnej časti na hlavu žien. V oboch dielach je zaujímavé aj umelecké médium: autorka využila čierno-bielu kresbu založenú na línii a na maximálnom abstrahovaní. Kresba je jednoduchým a efektívnym spôsobom komunikovania myšlienok pomocou obrazu. Je nenáročná na materiál a v čase obmedzených kontaktov môže byť ľahko dostupná pre divákov v online priestore a na sociálnych sieťach.

Dalibor Bača, Za kulisou, Galérie moderného umenia v Hradci Králové, 2020, Foto: Miroslav Podhrázký

Téma izolácie sa objavuje aj v diele umelca **Dalibora Baču**. Dielo má performatívny charakter a pozostáva z pobytu umelca v izolovanom priestore v rámci Galérie moderného umenia v Hradci Králové. Izolovaný

priestor má podobu akejsi drevenej komory alebo kapsule s plochou 9 m². Komora je sebestačnou jednotkou, je odizolovaná od galérie, má vlastný zdroj vody, aj vlastné odvádzanie odpadu a ventiláciou je prepojená s vonkajším prostredím. V priestore, ktorý nemá okná, sa nachádza posteľ a sociálne zariadenie. Počas niekoľkých mesiacov strávi umelec v tejto komore tri týždňové pobyty. Jeden týždeň bez svetla, jedla a kontaktu s okolím už umelec absolvoval počas obdobia, keď bola galéria kvôli pandémie zatvorená. Načasovanie projektu sa prekrylo s opatreniami proti šíreniu koronavírusu náhodou, no pandémie ešte podčiarkla význam diela.

Dalibor Bača, Za kulisou, Galérie moderného umenia v Hradci Králové, 2020, Foto: Miroslav Podhrázký

Dobrovoľná izolácia umelca v priestore galérie má názov „Za kulisou“. Hoci umelec žije za kulisou v galérii, diváci za kulisou nemajú možnosť nahliadnuť. Dalibor Bača v tomto zážitkovom diele obracia pozornosť na prežívanie umelca v izolácii bez kontaktu s publikom. Pre divákov je to zas priestor pre imagináciu a možnosť vcítania sa do zážitku a motivácie umelca. Umelec sa izoloval dobrovoľne a počas pobytu v komore sa zameril na meditáciu, cvičenie a na fyzický a aj mediálny pôst. V kontexte pandémie však dielo odkazuje aj k nedobrovoľnej a nútenej izolácii ľudí a umelcov. Počas posledných mesiacov totiž takmer tretina ľudí na planéte prežila niekoľko týždňov v interiéroch. Táto doba pre mnohých znamenala hľadanie cesty k vlastnému vnútru a priniesla úvahy o podobe súčasnej spoločnosti. Skúsenosť Dalibora Baču tak veľmi trefne vystihuje dobu a aj potrebu zamerať sa na podstatu ľudskej existencie.

Ľubo a Monika Stacho, Projekt Kopanice počas Korony, fotografická séria, marec – máj 2020

Autorská dvojica **Ľubo a Monika Stacho**, ktorí pracujú s médiami fotografie, sa počas pandémie venovali dokumentovaniu domov a stodôl na myjavských kopaniciach na západnom Slovensku. Rovnako, ako mnoho ľudí zo slovenských miest, ktorí majú to šťastie, že vlastnia chalupu na dedine, sa aj oni presunuli na nejaký čas na vidiek. Sami k tomu hovoria: „V čase korony, keď sa slovenské mestá čiastočne vyľudnili, sme aj my pracovali cez internet z chalupy na myjavských kopaniciach, deti chodili do školy virtuálne. Na vidieku bola možnosť oveľa väčšej izolácie, menšieho stresu, možnosti pobytu v prírode a upevňovania imunity. Zatiaľ čo doteraz sme na chalupu jazdili len cez víkendy a prázdniny, teraz vznikol priestor vnímať okolie a prírodu oveľa intenzívnejšie. Pokračovali sme vo fotografických výskumoch vidieckeho osídlenia a zachytávali sme domy a stodoly s rozvíjajúcou sa a kvitnúcou jarou.“

Ľubo a Monika Stacho, Projekt Kopanice počas Korony, fotografická séria, marec – máj 2020

Na fotografickej sérii dvojica umelcov zachytáva domy s ich bezprostredným okolím, často s kvitnúcimi stromami. Budovy sú hlavnými protagonistami fotografií, majitelia sa objavia len na niekoľkých fotkách a majú na tvári rúško, čo fotografie zaraďuje do konkrétnej doby. Drevené stodoly prepájajú život súčasníkov so životom vlastných predkov. Kontrast stodôl so súčasnými obytnými domami s televíznymi satelitmi je

vyjadrením premien slovenských dedín. Dediny sa sa dlhodobo vyľudňujú, no paradoxne v čase pandémie sa zas zaľudnili. Pobyt v bezprostrednej blízkosti prírody umožnil umelcom pozorovanie rozvíjajúcej sa jari a uvedomenie si prepojenia života človeka s prírodnými cyklami i s motívom vzniku a zániku.

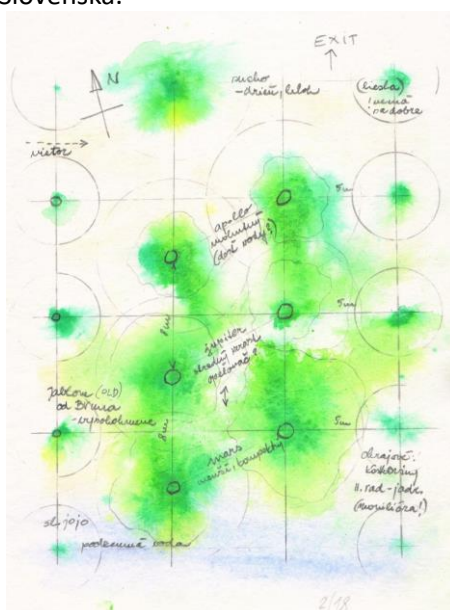
Jarmila Mitříková a Dávid Demjanovič, Žena v kroji, olejový pastel na papieri, 2020

Jarmila Mitříková a Dávid Demjanovič sú umeleckou dvojicou, ktorá vo svojej tvorbe dlhodobo spracúva odkazy na slovenské ľudové tradície a prepája ich s aktuálnou realitou. V ich dielach sa často objavuje irónia a nadsádzka. Tak je tomu aj v prípade diela, ktoré vzniklo v prvých týždňoch pandémie. Obaja umelci pracujú väčšinou prevažne s hlinou alebo vytvárajú obrazy vypaľované do dreva. Kvôli zatvoreniu obchodov s výtvarnými potrebami však siahli po jednoduchšej technike olejového pastelu na papieri. Touto technikou je vytvorený aj portrét ženy v tradičnom slovenskom kroji. Na hrudi má bohato zdobenú mašľu a na hlave veniec. Väčšinu tváre má však prekrytú rúškom, ktoré je tiež zrejme vyšívané tradičnými kvetinovými motívami. Podľa slov umelcov sa jedná o akúsi špekulatívnu etnografiu – tradíciu doby, ktorá je poznačená strachom z nákazy. Hygienické rúška sa v čase pandémie stali na Slovensku dizajnovými doplnkami, keďže veľká väčšina ľudí nosila rúška vyrobené v domácnosti. Dielo tak môže tematizovať aj návrat k vyrábaniu nedostatkových predmetov podomácky, podobne, ako to bolo v čase plánovanej ekonomiky v minulom režime.

Jarmila Mitříková a Dávid Demjanovič, Zábava v karanténe, olejový pastel na papieri, 2020

Ďalšie dielo má názov „Zábava v karanténe“ a je na jednej strane humorné, na druhej strane však aj znepokojivé. Je tu predstavená akási apokalyptická vízia sveta, kde je masová spoločenská zábava, ako napríklad jarmoky a kolotoče nahradená zábavou individuálnou. Spoločníkom človeka tu nie sú ostatní ľudia, ale stroj. Radosť z kolotoča je tu melancholickým osamelým zážitkom v prázdnote. Obaja umelci poskytli v čase pandémie diela z tejto série do aukcie, výtazok ktorej šiel na nákup zdravotníckych pomôcok pre nemocnice. Do rozličných charitatívnych akcií sa zapojilo množstvo slovenských umelcov a umelkýň, aj bežných ľudí. Podľa prieskumu sa počas pandémie sa v nejakej forme pomoci ostatným organizovala polovica obyvateľov Slovenska.

Martin Piaček, Projekt ovocného sadu, 2017 - 2020

Umelec **Martin Piaček** sa počas pandémie venoval svojmu dlhodobému umeleckému a životnému projektu ovocného sadu. Sad je v dedine Rajka na slovensko-maďarskej hranici, čiže na mieste, kde umelec žije. Ovocný sad Piaček chápe ako priestor pre kreatívne stretnutia človeka s rastlinami a prírodným prostredím. Podľa slov autora majú rastliny majú svoje vlastné tempo plynutia času a sú vďačné za starostlivosť. Umelec sa v tomto projekte na pomedzí umenia a reality zameril na interakcie ľudského úsilia a mimoľudských aktérov, ktorí spolu tvoria živé, druhovo bohaté a prírodne i spoločensky plodné prostredie.

Martin Piaček, Projekt ovocného sadu, 2017 - 2020

Príklon umelcov, ale aj mnohých ďalších ľudí, k prírode a k pozorovaniu prírodných procesov počas pandémie umožnil znovu premyslieť vzťah človeka k životnému prostrediu. Keď hovoríme o prírode, často si predstavujeme to „iné“, čo nie je človekom alebo jeho výtvorom. Toto rozdeľovanie nám bráni pochopiť závislosť a previazanosť človeka s prírodou. Na fotografii zo sadu Martina Piačeka vidíme detail rastlín a aj časť sochy umiestnenej do prírody. Pandémia zdôraznila skutočnosť, že udalosti na planéte Zemi sú navzájom prepojené obrovským množstvom vzťahov. Človek nestojí mimo prírody, ale je jej súčasťou a je na nej závislý. Je tým pádom potrebné vytvárať umenie, ktoré by nekonkurovalo prírode, ale rešpektovalo by ju. I to môže byť odkazom diela Martina Piačeka.

Link [na video s komentárom kurátorky](#) (v nemčine)

MARTIN VALIHORA & PETER LIPA BAND Livestream koncert

vo štvrtok 25.6.2020 o 20.00 hod.

MUSIC GALLERY
MARTIN VALIHORA
PRESENTS
8 KONCERTOV SÚČASNE
V 8 KRAJINÁCH
v spolupráci s 8 Slovenskými inštitútmi
APRÍL - AUGUST
KONCERTY, ROZHOVORY, HOSTIA

PETER LIPA BAND
&
BERNHARD WIESINGER / AT

25.6.2020
20:00

NAŽIVO s divákmi v Štúdiu L+S

Sledujte LIVE na:
www.onedayjazz.sk

Hlavný partner:

Partneri:

V spolupráci s:

Vstupenky na koncert:

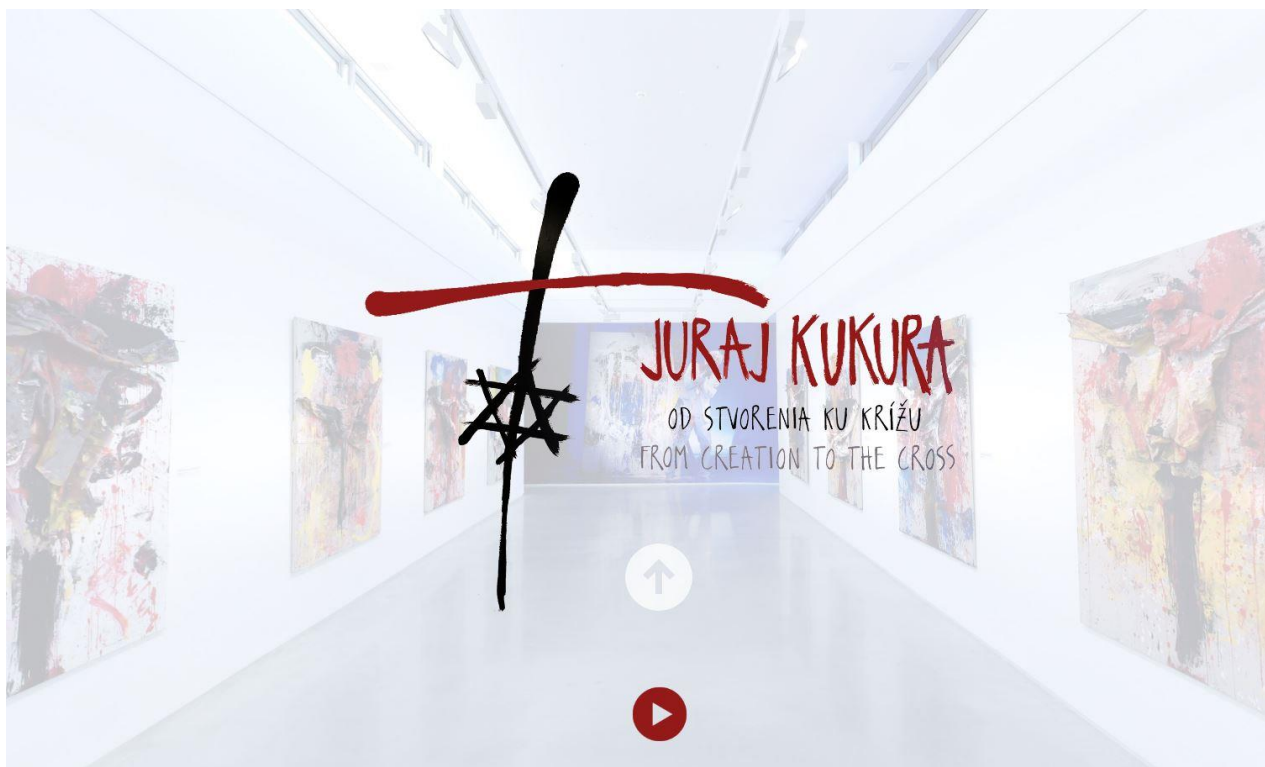
Na piatom koncerte online festivalu One Day Jazz privíta renomovaný jazzový bubeník skupinu známeho speváka, skladateľa, jednej z najvýznamnejších osobností slovenskej jazzovej scény, Petra Lipu.

Koncert prezentuje Slovenský inštitút vo Viedni, ako hosť vystúpi rakúsky saxofonista Bernhard Wiesinger.

Link [na livestream](#)

Viac informácií www.onedayjazz.sk

JURAJ KUKURA - Od stvorenia ku krížu virtuálna prehliadka výstavy v Danubiane

Juraj Kukura, slovenský herec, dobre známy i v Nemecku, vystavuje v Danubiane (múzeum moderného umenia, cca 20 km južne od Bratislavy, s malebnou polohou na Dunaji). Obrazy - jedinečné maliarske interpretácie vybraných príbehov z Biblie - vznikli počas predstavení rovnomennej divadelnej inscenácie. Galéria je pri dodržaní bezpečnostných opatrení opäť prístupná verejnosti.

Kliknutím na obrázok sa dostanete priamo do výstavnej siene.

Viac informácií [o výstave](#)

Ak si neželáte zasielanie informácií, prosíme o krátku správu – ďakujeme.

Slovenský inštitút v Berlíne | Hildebrandstr. 25, 10785 Berlín | tel: +49 30 88926 230 | fax: +49 30 88926 222

www.mzv.sk/siberlin | www.facebook.com/institut.berlin | e-mail: institut@botschaft-slowakei.de